

DREPTURILE OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Problematica *Drepturilor omului în RM – 2017: starea actuală și perspective* este supusă dezbaterilor în cadrul Conferinței științifico - practice internaționale din 7-8 decembrie. În ziua de 7 decembrie dezbaterile s-au desfășurat în cadrul Universității de Stat din Moldova, Departamentul Drept public al Facultății de Drept la tematica *Redimensionarea valorilor democratice în condițiile societății informaționale*, iar pe 8 decembrie, în incinta Academiei de Științe a Moldovei, având ca subiecte *Asigurarea drepturilor omului în Republica Moldova și în special în raioanele din stânga Nistrului*.

Idea că ființa umană posedă, prin natura sa, anumite drepturi, s-a ivit în mintea omenească încă din timpurile străvechi și a fost redată apoi în cuvinte strălucite grație filozofiei stoice și jurisprudenței în toate epocile următoare, uneori inspirându-se din dogmele religiei creștine, alteori numai din lumina rațiunii.

În acest context este potrivit să ne amintim de primul act juridic scris ***Magna Charta Liberatum*** - semnat la 12 iunie 1215 de Regele Angliei Ioan fără de Țară – unul dintre primele documente în care erau stipulate expres importante drepturi și libertăți.

Tot în Anglia, în anul 1679, a fost adoptat actul denumit ***Habeas Corpus Act***. Potrivit acestui act, nici o persoană nu poate fi arestată decât în baza unui mandat al judecătorului.

Urmează ***Declarația drepturilor de la 1689, din Anglia***, și mai ales ***Declarația de independență a SUA, din 4 iunie 1776***, acte marcante în evoluția drepturilor și libertăților fundamentale.

Un loc deosebit în promovarea drepturilor omului revine ***Declarației franceze a drepturilor omului și cetățeanului din 1789***. Marcând un moment important în gândirea politică și juridică a timpului, Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789, a constituit un punct de plecare pentru protejarea și garantarea ulterioară a drepturilor fundamentale în spațiul european.

Bineînțeles, drepturile omului au evoluat și în spațiul românesc, impunându-se a fi remarcate acte importante precum:

- Pravila Mare sau de la Târgoviște (1452);
- Pravila de la Putna (1581);
- cea de la Bistrița (1618) și cea de la Galați și altele, care se referă la condiția juridică a persoanelor, la organizarea familiei, conținând și unele prevederi prin care se apără omul, onoarea și demnitatea sa.

Un adevărat cod de legi constituie *Cartea românească de învățătură de la Pravilele împărătești*, adoptat în perioada domnitorului Vasile Lupu (1646), elaborat în *limba românească*, editat la Iași.

Adevărat act de vocație juridică consacrat protecției omului în arealul românesc a constituit *Codul Calimach*, cunoscut și de Codica civilă a Moldovei (1817). În șirul actelor juridice se înscrie și Codica criminalicească (1852) a domnitorului Barbu Știrbei.

După unirea Principatelor (24 ianuarie 1859) cadrul juridic românesc a cunoscut o nouă evoluție marcată de consolidarea protecției drepturilor și libertăților persoanei, prin codurile de legi adoptate: Codul civil Codul penal și Codul de procedură penală (1865).

Actul fundamental ce marchează dezvoltarea cadrului juridic în domeniu este *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (10 decembrie 1948), care este întregit prin *Pactul internațional cu privire la drepturile și libertățile civile și politice* și *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* adoptate de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966.

Incontestabil că progresul sesizat astăzi în domeniul asigurării și respectării drepturilor omului este determinat de *Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor omului și libertăților fundamentale* adoptată la Roma pe 4 noiembrie 1950 (în vigoare la 3 septembrie 1953).

Republica Moldova are o istorie în domeniu, care a căpătat noi valențe odată cu semnarea Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor omului și libertăților fundamentale la 13 iulie 1995 (în vigoare pentru R. Moldova la 12 septembrie 1997). Alăturat, trebuie să remarcăm că pe teritoriul R. Moldova, prin secesiune susținută de forțele armate ale Federației Ruse, fapt constatat și de CtEDO în cazul Ilașcu și alții c. Moldovei și Rusiei, a fost creat un regim separatist, existent și astăzi și care prejudiciază esențial suveranitatea și independența Republicii Moldova și afectează grav drepturile și libertățile omului.

Manifestările consacrate drepturilor omului, precum aceasta de astăzi, capătă o încărcătură plină de semnificație, susținută cu argumente, cu constatări și evaluări, doar grație implicării plene a celor ce reprezintă societatea civilă, experților din aceste organizații, în comun cu cercetătorii din institutele academice, din universități, susținuți de avocați și alți actori, care se bucură de un grad suficient de independență și pot veni cu concluzii și viziuni obiective și imparțiale. Anume aceste calități sunt avansate Conferinței de astăzi de Asociația Promo-Lex, reprezentată astăzi de dl Manole Ion împreună cu un grup de experți, de Institutul de Politici Publice, reprezentat de dl Arcadie Barbăroșie, de Universitatea de Stat din Moldova, reprezentată de doamna dr. conf. Rodica Ciobanu,

de Biblioteca Publică de Drept, reprezentată de doamna Silvia Antufiev, de alți experți în materia drepturilor omului. Sunt extrem de binevenite implicațiile partenerilor de dezvoltare – Uniunii Europene, SUA și în special a României, care sunt de natură să contribuie la îmbunătățirea situației în domeniul dat.

Vă mulțumesc pentru prezență și vă urez dezbateri productive.

Dr. hab., prof. univ. V. CUȘNIR,
director al Institutului de cercetări Juridice și Politice al AȘM